

მეატრიკა სხუზრება

1910 სათავცტო სალიცურაცტოლ აქონალი № 15

ქვირა, 11 აპრილი, 1910 წ.

ვლ. ალ.-მესხიშვილი „ფრანგ მთარ“ ის რილაჰა

№ 15

წლიურად 5 მან. ნახ. წლით 3 მ. ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება დრ. საზ. კან. იოსებ იმედაშვილთან. Тифлисе, ред. „Театри да Цховреба“
Иос. Зах. Имедашвили.

შინაარსი: იცან თავი თვისი— მუთაური; თავისუფლება— ჯიგნა ფიჭუყვასი; მოკვდი ან გა- ნახლდი— გ. ფოცნაოქლის; მთვრალი გვერნე? — ი. კრამისიშვილის; კნუტ გამსუნი— ზუტ. დადვა- ძის; კენესა გულისა— ი. მჭედლიშვილის; ტი- ტუსი— ლიუციფერის; დრამატ. მოღვაწე. ასპა- რეზზე— ს. ჭიჭინაძის; ნიკორა და გიშერა— რიმ ბაასი; გულს— იმერელი ქალის; ინგილო- ური ლეგენდები— ს. კალიის; გაზაფხული— გ. შინატუხილის; ვ. გედევანოვი— ი-ს; წერი- ლი მეგობართან— ელ. ჩრქეჟიშვილის; ქართვე- ლი დედა— ზარ- დანის; ნუ თუ?!— ი. არიშთელის.

◆ რედაქციისაგან: ხელისმომწვერთა ვთხოვთ ფულის გამოგზავნა დააჩაბროს ◆

11 აპრილი 1910 წ.

იცან თა- „იცან თავი თვისი“-ო, დიღხანია **ვი თვისი.** წარმოითქვა, მაგრამ ჩვენთვის მაინც „უღაბნოსა შინა ხმად მლაღადებლისად“ დარ- ჩენილა...

გვიყვარს გარეშეს გასამართლება, დამნა- შაგის სკამზე სხვების დასმა, თითქოს საყვედუ- რისა; ვაკიცხვა-დაკინვისა და მოპირდაპირის არათრად ჩაგდების ნიქის შეტი აღარა შეგვჩრე- ნიარა.

ყველა ჩვენი საზოგადო საქმენი რომ ერთ- მანერთის საყვედურით, დაუდევრობით და მეთაურთა ურთიერთთან ბუზლუნის გამო განი- ცდიან გასაქირს— ვერ შეგვიგნია... რომ საზო- გადოებრივი უწყსურება— ეგრედ წოდებული უღრსციპლინობა გვლუბავს, ვერ მიგმხდარვართ...

ავიღოთ თუნდა თეატრი.

ყველა შეგნებულმა აღამიანმა იცის, რომ თეატრი ერთად-ერთი იმ დაწესებულებათაგა- ნია, რომელიც მაყურებელ-მსმენელს მოური- დებლად და მკაფიოდ ჩასძახის— **იცან თავი თვისიო**, მაგრამ დაჰკვირვებინართ-კი როგორ დღენიაცელურად ეპყრობიან ქართულს თეტ- რსა და მის მუშაქათ?!

როცა ქართულ თეატრს აშენებდენ, ყვე- ლა დარწმუნებული იყო, ქართული წარმო- დგენებისა და დასის მდგომარეობა გაუმჯობეს- დებოდა, მაგრამ დახეთ ბედს, „მამულიშვილთა“ ერთი ნაწილი საქმეს სხვანიარად უყურებს, როგორც ისმის, **კერძო** მოიჯარადრის მოქი- შვეობას უპირდაპირებენ ქართ. დრამ. **საზო-**

გადოების გამოგებას და ქართულ დასს კვირაში ერთის დღის დთმობით ანუგეშებენ...

აი, სადამღის მიეყავართ თავის-თავის უცნობლობას, საზოგადოებრივ უღრსციპლი- ნობას...

ბატონებო, იცანთ თავი თვისი!

ან აშკარად გამოაცხადეთ, რომ ქართუ- ლი სცენა და ქართული მსახიობი არარად მიგაჩნიათ, ან და **სამშობლო სცენასა** და მის მუშაქთ მიაკუთვნეთ ის მდგომარეობა, რო- მელიც მრავალ წელთა მოღვაწეობით ღირსეუ- ლად აქვთ დამსახურებული...

თავისუფლება

ნაზი, ნარნარა
ცისა კამარა
ღრუშულს შთაურთქვას... ჰართის არ-მარა;
დაჭრის, სისინის,
ჰუნის, ქვითინის
მბლავრი გრიგალი... მისი მჭიქარა
ზარსა ცემის სთელს,
საკიცნ-საცმთხულს...
ლუჯ კანჯღონს უსურს ელვა მკურს...
სციფის სციფის მისთქვამს კაცის შიღს!..

თენძის თრთუშუ ეთარუმიდან,
სამყაროს წიად ვადუნებ თავსა;
და სისლული მთრწიქულს შავ შნულს უღესრულში
ჯაჭვრეწ თითქოს ასულს მითაღ განაწვას...
ჰაჭრთვანსა. ვეღმა-მოსილი
შავი თვალუმი ბირს დაუშვას;

და სპეციალური მკვლევარი
 ცნობის-სამართლის ცენტრის
 შიდა-დასახლებაში მისი მართლმადიდებელი
 კლერის ბიუროს შემოღობვით;
 ნათესავთა სისხლზე ვარდის ზღვანი
 ღრუბლი სილამაზით იღვრებოდა...
 სიმშვიდითა და მშვიდობითა
 ცენტრის ძალებით ქიშკირითა
 შეუქცევია გრძელად უღიაურთ
 და შინაგანად უღიაურთ...
 მუშაობდა მრავალსაფეხოვანი
 დასახლებიდან ვადა სათავადად;
 საცდელი, საბუნდო, მთელსაფეხო
 რითაც უღიაურთ აწიან საცდელად...

ვაცხადებს დასახლებულად
 თავისუფლებად, დასად დასად;
 მაცდელად... მუშაობდა, სთავადად
 თავით ადამის ბე მშვიდობით, მუშაობდა...
 თავი იცანი დასად, ადამიანთ,
 სისხლსა და მუშაობდა ანაგონი
 და მისი ნათესავთა დასად
 მშვიდად-ერთად საცდელი
 კვირა—უღიაურთ

ნაწევრი-ნაწევრი

მოკვდი ან განახლდი!

ლელავს ზღვა ცხოვრებისა... ჩვენც, მის
 ტალღებით გატაცებულნი, ვცურავთ გიჟურ
 ხარხარით და დასახლებულნი ან ვიძირებით, ან
 ვირიყვებით ნაპირს გახრწნილ ღემრით!..

აზრები გვიღვრავს... მისწრაფებას, იდეა-
 ლებს ვეძებთ, მივფრინავთ ოცნების სამთავ-
 როში და, მის დაუსრულებელ მიდამოში,
 ვრჩებით უკმაყოფილონი, გულ-გატეხილნი,
 იმედ-დაკარგულნი, ცხოვრების ბრძალვისა-
 გან დაკარგულნი!..

ცხოვრებისგან დამონებულნი ვძულვართ
 ერთმანეთს!..

ჩვენს დამარცხებას ცხოვრებაში ურთიერთს
 ვაბრალებთ...
 ყველაფერს, რასაც მივწვდომიართ ჩვენის
 აზრით, თვლით, როგორც უფარვის, გვერდს
 ვუხვევთ და მივქრით შორს, სადაც მიუწოდ-
 მელ ლაქარდიან, ჩვენგნივე სიმწარით, ტანჯ-
 ვით შექმნილ იდეალისკენ!

იქ ჩვენ გვინდა ვსძებნოთ ის, რაც აქ,
 ამ ჩვენს კუთხეში, ჩვენს სამშობლოში, მარც-
 ხმა გვაწვენენია.

რისთვის ვართ ჩაკეცილნი ასეთ სასო-
 წარკვეთილ მდგომარეობაში?! დაკარგულ იმე-
 დებს რა ვეძებთ სხვის სამთავროში, სხვა ფარ-
 გალოში?!

სხვის ენაზედ აღზრდილთ: პოლიტიკურად
 შევიწროვებულთ, ენა-დათრგუნვილთ, თავი-
 სუფთება-დაკარგულთ, დაგვიტოვებია საზო-
 გადო მიზანი, საერთო მისწრაფება, აღმაფრ-
 თოვანებელი მასშტაბობელი სიცოცხლის მო-
 წინიქმელი საერთო სიყვარული!..

ვიხოცებით?... მეც მისურვებია სიკვდილი,
 თუ არ განვახლებით!..

გიორგი თაყაიშვილი

მთვრალი გეგონე!

(უფლები თ. მ-ს)

ჩვენ წინაპართა ნაშთი სანახავად
 დადარწმუნებით ტყე-ღრე უზგოდ, უკვალოდ...
 დაგკრა მზის სხივმა... გაზიხდი ვად
 ჩემად საგლოვად და სავალალოდ.

* *

მე შენს ტუჩებზე ვმუსაიფობდი,
 მოვკრიფე ია, ერთთა შევკონე;
 ოცნების ფრთებით ვთრთოდი, ვლალბობდი...
 შენ კი „კახური“ მთვრალი გეგონე!..

ი. გრიშაშვილი

კნუტ გამსყენი*)

I

პატარა ნორვეგიას უფლება აქვს იამაყოს
 იმ ყურადღებით, რომელიც მის ლიტერატურ-
 რას უკანასკნელ ნახევარ საუკუნეს წილად
 ხვდა. ნორვეგიამ წინ გაუსწრო დასავლეთ-ევ-
 როპის სხვა კუთხეთ: მსმა მწერლებმა ფრიად
 საყურადღებო პობრლებში წამოაყენეს გადა-
 საწყვეტად.

ძველ საბერძნეთთან ერთად, ნორვეგია
 ამტიკებს იმ აზრს, რომ სილიადე და მნიშვნე-
 ლობა ლიტერატურისა სახელმწიფოს სიერცე-
 ზე კი არაა დამოკიდებული, არამედ იმაზე, თუ
 რავდენად კულტურულია ხალხი.

*) К. Арабажин.

უკანასკნელ სამოცდაათი წლის განმავლობაში ნორკევიამ განვლო ყველა საფეხური იმ რთულ სოციალურ პროცესისა, რომლითაც ხანაათდება კაპიტალიზმის ძლევამოსილი სვლა. ყოველივე აღიბეჭდა ლიტერატურაში: თავდაზნაურობის გადაწევა, ცხოვრების ახალ შემქნელთა აღმოცენება, წვრილ-ბურჟუაზიულ სინიდიხისა და ზრახვის შესლა კაპიტალიზმთან. იბსენში აშკარად მოსჩანს მსოფლ-მხედველობათა ბრძოლა. მოუხეშავ ეგვიპტის ახალი საფუძველი, სიკრუე და სინიდიხის სახეებით უარყოფა აღშფოთებს იბსენს. იგი პროტესტს უცხადებს ყოველსავე ამას, მაგრამ სხნს ვერსად ჰპაუვებს. მომავალში—პროლეტარიატია, რომელიც საიპისო იმედსა და ილიუზებს არ წარმოადგენს იბსენისათვის. პარტიობასა და დისციპლინას ვერ იგუებს მისი თავისუფალი და ამაყი სული. იბენი თავს აფარებს ინდივიდუალიზმს და ჰქადაგებს პიროვნების აბსოლიუტიურ თავისუფლებას. იგი ამჩნევს, რომ ცხოვრებაში არ არსებობს პოზიტიური პროგრამა, ფიზიკურსა და სქტიურ მოვლენათ ეკუთვნით პრიმატი და არა სოციალურ მოვლენათ. იბსენი ეზრძვის მოქალაქეთა უმრავლესობას, ადასტურებს ტრანსცენდენტალურ ძალის არსებობას („ტოლი“), მემკვიდრეობის პრინციპს („მოჩვენებანი“)... იბსენის რუბეკი

ინდივიდუალიზმის ციგს, გაყინულ მწვერვალზე იღუპება: მას მსხვერპლად იწირავს თოვლის ზეავი.

გაშენდა ქალაქი, ახალი ქალაქი, სადაც დღეს ნერგოული სიკოცხლე, ქარხნის კვამლითა და მანქანების გრიალით მოცული, სადაც მოღვაწეობს ახალი ინტელიგენცია. ამ ინტელიგენტებს სძულთ ცხოვრების პოლიტიკური და სოციალური მესვეურნი. მაგრამ მათ ვერ უცენიათ ახალი ჯანსაღი ნაკადი. მათთვის გაუგებარია კვამლში გავხეული ადამიანი, გრძობისა და სურვილის ელემენტარობა. იგინი ვერ შერიგებიან წვრილმან ცხოვრებას და ამაყად უარუყვიათ საზოგადო ინტერესებში, პოლიტიკა, პარლამენტარიზმი, სოციალური კითხვანი. მათ გაანთავისუფლეს თავისი სული იმ დიად მატერიალისაგან, რომელიც შეიქმს პიროვნებას. ეს არის მიზეზი, რომ ინტელიგენცია მთლიან მსოფლ-მხედველობით თავს ანებებს ცხოვრების ხმაურობას, მჭიდროდ იკეტავს ფანჯრებს, სახეებით ეძლევა თავის შინაგან განცდათ და კერძო, ვიწრო კალაპატში მომწყვდეულ სიკოცხლეს. ერთნი ჰქმნიან თავის „ლევნდას ცხოვრებისას“, მეორენი ხოტბას ასხამენ სიკვილს, მესამენი უმღერიან სიყვარულის სიამეს. ხოლო ჯანსაღნი

თავს ანებებენ კულტურასა და წვრილმან ცხოვრებას და მიეშურებიან ადამიანის-მიერ შეუღლებელ ბუნებისკენ.

მაგრამ მისტიკოსებიც, დეკადენტებიც, პორნოგრაფებიც და სხვა, შეწყვენითა ღვთისათა, პოეტებიც ერთნაირად უკმევენ გუნდრუქს ამაყი ინდივიდუალიზმის კულტსა.

II

კნუტ გამსუნი—ინდივიდუალიზმის ერთი წარმომადგენელთაგანია, კნუტ გამსუნი—მედლიერი და ფერადი ყვავილია ინდივიდუალიზმის, მისი აღყვებისა და დაქცობისა. კნუტ გამსუნი—ინდივიდუალიზმის ძლევამოსილი სიმღერაა და მისი ლამაზი დამარცხება. კნუტ გამსუნი—ღღესასწაულია პიროვნების, მისი დაუშლელ, სპეციფიურ, თვითარს თვისებების. კნუტ გამსუნი—აუცილებელი სიკვდილია სოციალურ ერთეულისგან დაშორებულ პიროვნებასა.

კნუტ გამსუნი—თანამედროვე საზოგადოების შიშისა და უძლურების ერთი სიმპტიური აღმბეჭდველია. იგი ირაციონალურ აზროვნების, ცხოვრების პარადოქსების, მისღიერ შექმნილ მისტიკრიების, ცხოვრების პირობებთან ამაყი ბრძოლის პოეტია. მის ბუნებაში იფარვის ბევრი დადებითი თვისება, ბევრი მიშიიდველი რამ: **მას სახესებო შეთვისებული აქვს ცხოვრება.** ამ მხრივ კნუტ გამსუნი არაფრით წააგავს სოლოგებს, რუსულ ლიტერატურის ცოცხალ მკვლავებს, რომელიც მოწყენილი, დაღვრემილი სთლავს „უაზრო ცხოვრებას“. კნუტ გამსუნს უყვარს ცხოვრება, უყვარს ბუნება. მისი პოეზია მშვენიერი სულისკვეთებაა და ღვთაებრივი აღმაფრენა, შეთვისება კეთაოლისა და მშვენიერებისა. კნუტ გამსუნი უძლური ბავშვია და ჭინიანი არტისტი. იგი უძლურია, როდესაც ხელს შეახებს სინამდვილეს, იგი გენიოსია, როდესაც განიცდის ზეგარდმონიჭებულ შემოქმედების წუთებს. შეუძლებელია, არ გიყვარდეს გამსუნი. შეუძლებელია, არ თანაუგრძობოდ გამსუნის ტანჯვას. იქნებ ამით განიხორციელდეს გამსუნის უარესობა თანამედროვე პოეტებსზე—მოდერნისტებსზე. მის შემოქმედების პარადოქსებში, მის უხიკობისა და ჭინიანობის რთულს ყდაში, მის ხან-და-ხან უაზრო დებულებებში გამოსკვივის სიყრმისებურ მშვენიერი პოეტის ნათელი უმწიკლო სული. მისი შემოქმედება,— ცხოვრების კადნიერი ხმაურობის მიერ შეწყუბებულ, კეთილშობილ და

ალოლიან გულის ცემაა. მისი შემოქმედება — ჰერტა იმ მშვენიერებისა, რომელიც თვით ბუნებას ჩაუნერგია ადამიანის სულში. გაიწყლდება პოეტის ნაკლი და უცვლელი, მიღწი სინამდვილის საშინელბათა-მიერ წარმოშობილი. გწადია იწამო მომავალი სინტეზი ბუნების-მიერ ადამიანში ჩანერგილ ორი საფუძველისა: ინდივიდუალურისა და სოციალურის.

(შედეგი იქნება)

შეტრე დანდაბე

კ ა ნ ა ს ა ზ უ ლ ი ს ა

ესთავრუბასაგან ღმრად დავიდალი სასლთ საყვარულში ვიპოვნი შეუძეს; მინდლავს ლსუნა და აღვაცუბა, მავრამ ვიპოვნი ცანჯავს, წამბეს. მივმართო ვაცთა. ვუნუსა გულისა ითსოვან ნუგავს განსაკიპულსა, ყვავი, ყოთან მიმღურან ნანას მწირას უმწიოს, დავიწყებულსა. ადამიანთა ზორსთვი სასაგ მთელ ლავსც, შურსა და მტრთვანს— დავგვი გვირგვინი მათგან მთბუნელი, თრთა შეუყვან ვანდანი ცრთმისა. დავავრე ვყოლს და იმის მიმდევ თვალთ თან დამაქვს სეცყვის ღრუბლი, თომ ჩქიქს-გზვინთა ვაცთა ვზანავლე, ჩავქოლ-ჩავსეცყო ავი სთაქოლა!..

ი. მამალიწვილი

ტ ი ტ უ ს ი

ისეთიბული ცთავიდა აზვად ვნაიკაულასა

არვიდ ვრწველტის ისტორიულმა ტრავდიამ დიდი მითქმა-მითქმა გამოიწვია თეატრალურ წრებში. ამ პიესას ხალხი ისეთიას ვნტუზიანით მიეგება, რომლის მსგავსი არ ახსოვს ფინურ თეატრის მატინეს. ამგვარი ყურადღების და სახურების მიხეზად უნდა ჩაითვალოს პიესის საყველთაო ხასიათი. პიესის ეს თვისება თავმდებია იმისი, რომ იგი არა თუ ფინებს, ყველას დაინტერესებს. უკვე ვახებებმა გემცნეს, რომ „ტიტუსი“ ითარგმნება ფრანგულად, გერმანულად, იტალიურად და რუსულად...

როგორც პიესის სახელწოდება გვიჩვენებს, ტრავდიის შემთავრები გმირი რომის იმპერატორი ტიტუსია. მხოლოდ ვრწველტის შესანიშნავი ფსიხოლოგიური ალოლა მოახერხებდა ამ ადამიანის ერთი მეორის მოწინააღმდეგე თვისებათა ერთს მლიან ხატებში მოთავსებას. იერუსალიმის სასტიკი გამანადგურებელი, აღვირწაშვებული და მკაცრი ტიტუსი ხალხის სიყვარულს იხვეჭს, ხდება „კაცობრიობის ნუგეშისმცემლად და მოსიყვარულად“.

ჯერ კიდევ პალესტინის ომის დროს ვრწველტის ტიტუსი მხოლოდ ოცნებით ცხვირობს; იგი

მხალა და ნაზი. მას ეზილება ადამიანის სისხლის ღერა და ყოველგვარი ძალდატანება, მას არ სურს იერუსალიმის დანგრევა; მხოლოდ თავმოყვარე ვერონიკას ზედგავლენით ასწარებს იგი მიწასთან „თეთრს ქალაქს“. ტიტუსს არწმუნებენ, რომ მისი ეს საქციელი—მოლოლია მბრძანებლობისავენ გადადგმული პირველი ნაბიჯია. იმავე ვერონიკას ზედგავლენით ტიტუსი იწყებს გარყვნელ ცხოვრებას და სწამლავს თავის ავადმყოფს მამას—ვესპასიანს.

მაგრამ ვერც მეფური დიდება, ვერც ვერონიკას სიყვარული აკმაყოფილებს ტიტუსს. იგი ხედავს თავის საუკეთესო მეგობრების ორგულობას, ლალტს, ვერონიკას ცბიერებასა და ფლიღმას.

ყოველივე ეს საშინლად მოქმედებს ტიტუსზე: იგი ჰგრძნობს თავის ნარტობას. ერთდ ერთ მხსნელად მოველინება ტიტუსს ყმა ლიზიმინი—ფარული ქრისტიანი, ამ ყმას უზიარებს ტიტუსი თავის გულას-ნადებს, ბოლმასა და კმუნვას. მაგრამ არც ლიზიმინის გავლენა ხანგრძლივი: ტიტუსი ჰკლავს ლიზიმინს, რადგან არ უნდა თავის ცრემლები, ტანჯვისა და მარტობის გამოაშკარავება...

დიდებულ შთაბეჭდილებას ახდენს ევოთხე მოქმედება—სცენა კოლიზიუმში. აქ ტიტუსს თავს ეჭმის ორი მმა კასიუსები. ტიტუსი აუშფოთელივ აწვდის მკვლელთ გლავიატორის მახვილს და თვით მათ შუა დგება. ამ სულგრძელობით ადფრთოვანებული რომაელი ახალგაზრდობა ყვავილებით ჰმუანავს ტიტუსს. მაგრამ არც ხალხის ამ სიყვარულს და თაყვანისცემას ძალუმს ტიტუსს დაშფმედება. იგი თავის ნებით გადააქრევივნეს ძარღვებს და სისხლის დენით შესუ-სტებული განუტევს ტანჯულს სულს...

ეს პიესა პირველად ჰელსინგფორსის ნაციონალურ სცენაზე იქმნა წარმოდგენილი. აწერელია საზოგადოების აღტაცება. შთაბეჭდილებას აორკეცებდა მსახიობთა შეწყობილი, გონიერული თამაში: „სტატისტიკტიკ-კომშენიერნი იყენ“-ა, გადმოგვიმენ ვახეთები.

ლიუციურ

ნ. ბარათაშვილი

ღრამატყიულ მაღვაწ. ასპარეზზე

(გაზბაქიუმა. ის. „თეატრი და ცხოვრება“ № 14)

ნიკოლოზ მელიტონის-ქე ბარათაშვილი

დაიბდა 1816 წ. 22 ნოემბერს, ქ. თბილისში, სწავლას მიიღო თბილისის „კეთილშობილთა სსსწავლე-

ბელა“ სწავლის გათავების შემდეგ სამსახურში შევიდა, იყო ზღაპრის სტოდენსანდიალ. 1844 გადიეფანეს ნახიჩევანს, იქიდან ძლიერ მღვკანს კადმოიფანეს. ეს კადმოიფან-კადმოიფანს მის ძლიან სწეინდ, ციებ-ცხელება დაწვეების და 9 თქტ. 1845 წ. განჯაში გარდაიცვალა.

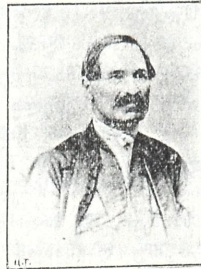
ნ. ბარათაშვილის ჩვენში კარგად ვიცნობთ, ვიცით მისი ლექსებიც, ამიტომ აქ ვაზღვდ არას ვიტყვი. მოვიყვანთ მხოლოდ მდერე ცნობას მისი სიატრო—სისცნობა მწერლობის შესახებ. ნ. ბარათაშვილის რუსულის ენადამ ქართულს ენაზედ უთარგმანი ტრაგედია: „**იული ტერენტელი**“ ლეხევიცის, ლექსად. თარგმანის ხელთნაწერი დაკარგულია. ამ ტრაგედიის დაკარგვის შესახებ შევიცი შემიძლება:

ნ. ბარათაშვილის ლექსები და ეს ტრაგედია, მისი სიაკვილის შემდეგ, მისივე ბიძის მკონსნ გრ. ორბელიანს შეუკრებია. ვეგა ეს ნაწერები 1852 წ. ქართული თეატრის დამარსებუეს გიორგი ერისთავს გამოურთმეგია, სდომეობა მთია, ცისკარში“ ბუქდვ. რამდენიმე ლექსიც დაუბუქდა 1853 წ. ბოლოს „ცისკარი“ დაიხურა. ნ. ბარათაშვილის ხელთნაწერები გ. ერისთავს ისევ გრ. ორბელიანს დაუბრუნა. მის შერე 1857 წ. „ცისკარი“ განხლდა, ნ. ბარათაშვილის ლექსების ხელთნაწერი კი აღმოჩენილდა გრ. ორბელიანის ხელში, სიღო ტრაგედია „**იული ტერენტელი**“-კი აღარ. სხვისთვის უთხობეობა და დაკარგულა.

1878 წ. შე ვეითხე მკონსნ გრ. ორბელიანს, სეტა ვის გადავციე. ნ. ბარათაშვილის ტრაგედია, იქნება ხეენ მოვსკებნით და ვიზოფით შეთქია. მს შობივო: იგი ჭათხობე წასაკითხად ჩემი მეზობლის ად. სკვინოვის შეუდღესდა. ის ქალი გარდაიცვალა და, ვგონებ, რომ ის ტრაგედია ნ. ბარათაშვილის დას ქართლში უნდა ჰქონდეს წადებულა. მეც მივსწერ წერდეს და იქნება აღმოჩენილსო. ჩვენ ვეძებთ, მგრამ არსად არაფერი აღმოჩნდა. ასე დაიკარგა ზოტის შრთა.

ო. ალექსანდრე ვახტანგ-ძე ჯ.-ორბელიანი

დ. 1801 წ. სწავლა მიიღო თბილისის „გეთილ-შობილო სასწავლებელში“. შერე რუსეთშიც სწავლობდა, 1828 წ. დაბრუნდა საქართველოში სამხედრო თანამდებობით. დედა ამით იყო შეეც ერეკლის ქალი თეოდ პატრიარქის ასული, ძმა ალექსანდრესი იყო ზოტია ვახტანგ ორბელიანი. 1832 წ. „**ფარულ საზოგადოებრი**“ უმთავრეს მოღვაწედ, თათქმის მეთაურად ეს ალექსანდრე ორბელიანი ითვლებს.

ო. ალ. ვახტანგ-ძე ჯ.-ორბელიანი

1830 წელს შემდეგ იგი სამსახურში აღარ იყო, თავის მამულის საქმეს განაგებდა, დიდი მოსურნე იყო ქართველი ერის განათლება-ამაღლებიანს, იმისი მონატრე, რომ გლეხთ მიწა-მამული არ დაეკარგოსო, ცოდუმილის ზატრინი იყო, მხოლოდ ვაჟი არ ჰქონდა. ერთი ამის ქალი გუკურად დავით ქობულაძეს ჰქვენდა შეუდღედ. ალექსანდრეს მამული სულ ამ ქალს დარჩა სკვითრებდა, დღეს ამ მამულ-დედულის ზატრინია თ. გენო ქობულაძე.

ო. ალექსანდრე ვახტანგის-ძე ორბელიანი გარდაიცვალა 1869 წ. თავის დროის კვლად იგი იყო ერთი გულ-შემატეივარ ქართველთაგანი შვიგნობარი, დიდი დამხმარე 1857 წ. ჟურნალ „ცისკარის“, ნიეთირად თუ სხვა და სხვა წერილებით. ჟურ. „ცისკარი“-ს კარდა თანამშრომლობდა „მსითბოში“-აც. 1869 წ. „მსითბო“-ში დაბუქდა ორი მისი ისტორიული წერილი. მისი ნაწერები მე შეკვრებე და ერთ წიგნად გამოვეცი 1879 წ. ა. ვ. ო. ნაწერები ქართველთ მეთვის დროის ცხოვრების ცნობათა აღწერას შეეკება. ად. ორბელიანს თავის მამულიშვილობას და განათლებასთან ქართული თეატრის მნიშვნელობაც კარგად სცოდნია, სცოდნია ისიც, თუ ქართული თეატრი აღმოჩენილებდა, მისი მს, სხვათა შორის, უცხად მწერალთ თარგმნათა გარეშე, სხვა და სხვა ხანად დროის კომედიათა გარდა, ისტორიული ნაწერებიც მოწოდებდა.

ასეთ დროს, 1840 წლებში, როცა ჯერეთ ქართულს ენაზე ქართველი ერის ცხოვრებიდამ ისტორიული ზეკსეისის ჰგანჯანდ არ იყო, მან დასწერა თოსმქმედებანი ტრაგედია „**ზატონი შვილის ირაკლის პირველი დრო**“ ანუ **თავ-დედება ქართველთა**. ეს ტრაგედია ზარეკად 1869 წ. „ცისკარში“ დაბუქდა და 1878 წ. მე გამოვეცი ცალგე წიგნად. მეორე ამის ზეკსე ისტორიული დროსა „**მეფე დავით აღმაშენებელი**“

ლი“, თის მოქმედებად, 1846 წ. დაწერილია. დრამის ბოლოში ერთ ჯგუფს ასეთი შენიშვნა აქვს მიტანილი თვით ავტორისგან: „დრამა მეფე დავით აღმაშენებელი, ანუ უკანასკნელი უამინო ოთხმოქმედებად, თუ დანიხონ სამ მოქმედებად წარმოადგინონ. 1846 წ. მარტის 11“, ამ ხატვარ ცნობადი სხას, რომ ორბელიანს 1846 წ. ქართული სტენის იმედა, ანუ მოღვაწიანე ჰქონია, რომ დაუწერა: — „თუ დანიხონ სამ მოქმედებად წარმოადგინონ“. ეს დრამა სელთსაწერადმ ცალკე წაგნად მე გამოვიქცა 1891 წ. მე-სამე ამის სელთსაწერა ზეის არის XIX სუუქუნის დროის ქართუელთ ცნობრებადამ „ახლ დროის გმარება“. ეს სელთსაწერა ადრე უფრ. „შინათის“ რედაქტორად სამუთეს ქართუელთ მოღვაწეს ნ. ავალიშვილს ჰქონდა.*)

დრამა „დავით აღმაშენებელი“-ს შინაარსის შესახებ ითქმის შემდეგი: მისი შინაარსი რამდენათაც ისტორიულია და შეეხება იმ სხას, როცა დავით აღმაშენებელმა საქართველო 200 წლის არაბთ მთლობელობისგან გაათავისუფლა, იმდენადვე ამ დრამის შინაარსი შეეხება ახლ დროსც. დრამის უმთავრეს სჯგნად უნდა იფოს გამსადაო 1832 წ. „ფარული საზოგადოების“ საქმე, სედაფამ ბერში ფაღალეფიფოს გაეანსქე ბერი ჰქავს გამოეკანაია, უმთავრესი წეგრა „ფარული საზოგადოების“. შინაარსი და მოქმედ ზართა სუდაერი ვართარებ უდრესად ჟერთანებს ერთ ძმებად: ქართულელთ, სომხეთის, თათრეთის და გაეანსიის სსგა მთაქლთა მონათესავეთ, რომელთა ერთობის შეგსებათაც ფუქსდება მოქლთა მათას ქვექების თავისუფალი მდგომარება.

ჩვენ ნელ-ნელა მთავრისლოკათ 1850 წ., როცა უამე ქართული თეატრის მთავარი მოღვაწეთაგანი გიორგი ერასთავი გამოვიდა. ამ ცნობალი ზირის მოღვაწეობა ბერს აქვს აწერილი, მათ შორის ავ. მუხრანგანს ვრცლად, ამიტომ აქ ამხუედ არას ვიტყვით და მთავრესი მტარი რამ ცნობებს იმ ზართა შესახებ; რომელთაც 1850 წლებამდის, ანუ ამ წლას შემდეგ რამე ზეის დაუწერათ ან დაუბეჭდათ.

(შემდეგი იქნება)

წ. ჩიქინაძე

ნიკორა და შვინდა

(აზავი)

გლები კაცი ერთ უღელს ხარს მიგრეკობოდა: შვინდასა და ნიკორას. გზაზე ავაზაკი დაუხვდა, ხარები უნდოდა წაერთმია. გლებმა არ დაანება და წიხიხუნენ.

ხარები კი ვანზე ვადადგენენ და ბალახს მიჰყევენ პირი.

მაღე ავაზაკმა გლები კაცი ქვეშ ამოიღო და ყელში წაუჭირა.

— ვაი მე, ხარბო! მიშველეთ, ძმანებო! დაიხბა გლებმა, — თორემ ეს ავაზაკი მეც მომკლავს და თქვენც გაგიტაცებსო.

ნიკორამ ყურიც არ დაიბერტყა, ისე ბალახსა სძოვდა. შვინდამ კი პატრონისთვის თავი გამოიღო, ეგგერა ავაზაკსა, ურქინა და აფრინა.

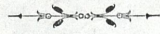
მორჩა გლები. წამოღდა, გაიგლო წინ ხარები და რამდენიც ავაზაკი აგონდებოდა, იმდენს სახრეს სცებდა ნიკორას და შვინდასაც.

— დაზე ამ უმადურსა! — უთხრა გულ-ამღვრეულმ შვინდამ ნიკორას. — შენ მაგისთვის რქაც არ გაგოქნევი, მე კი სიკვდილს მოვარჩინე, და ეს კაცი კი მე და შენ სწორად გვემსო. ნეტა ისე იმ ავაზაკს წაეყვიერო!

— სულ ერთია, ძამიავ, — სთქვა ნიკორამ, — ვის ხელშიც გინდა ჩეარდე, სიკეთისთვის პატრონი არც უღელს მოგსნის, არც სახრეს მოგაკლებს.

შვილო, ბატონი შენსა სიკეთეს ვალად მიიჩნევს, თავის ვალს კი მადლად ჩავთვლის.

რამე ზნაძე

გ ე ლ ს

გულო, რას შფოთავ, რად არ ისვენებ, რად გაქვს წყლულები უკურნებელი?! ნუთუ აწყომა ისე გავტეხა, რომ მომავლითა შევლას არ ელი?

— ოხ, უბედურო, რატომ არ გჯერა — მარად უცვლელი არარა არი; დღეს თუ ძლიერ ქუხს და მეხი გეტყორცნის, საზიგეროდ ხვალ გველის დარი.

*) თუ ეს პიება მოიპოვება სადმე, ანუ ნ. ავალიშვილთან იწებება, კარგი იქნება დრამ. სახ. წიგნთსაცავს ჩაბარდეს.

ესა ლურჯ-კამკამი და ბრწყინვალე მზე, გამეფებული სითბო-სინათლე, შეგებას ჰგვრის ყველას, სულს უხალისებს, ჩაგრულთა გულის მესაიდუმლე.

და შენც დამწვდდი, გამოიდარებს, ც-სა მნათობი ამობრწყინდება: სითბო, სინათლე, თავისუფლება, როგორც სხვას—შენცა მოგეფინება.

იმართული ქალი

ინგილო-ოურბი ლეკვნელები

I

თამარ დედოფალი და შახაბაზი

მარტო-ტლულ დარჩენილა ტრიალს მინდორში ასკი ბაზარის ერთს დროს მშვენიერი ტაძარი. მოწყენილ-დაღვრემილად გამოიციკირებთან მისი აქა-იქ ჩამონგრეული კედლები და ანატორებ-აქრემლებული მისი ჯვარმოგლეჯილი გუმბათი. ასკი ბაზარი აღარ არის, გაჰქრენ მისა მცხოვრებნი, გაჰქრა მისი დიდება და სამარეში ჩაჰყვა მათ წარსულ დროთა ამბავნი საგმირონი. ახლა მხოლოდ ეს ერთადერთი ტლულ დარჩენილი ტაძარილა, რომელსაც ირგვლივ ყველანი შემოჰმანტვიან და მხოლოდ აქა-იქ გაოხრებულ-გაპარტახებული ნანგრევები და მოგვითხრობენ, რომ ოდესღაც აქ ცხოვრება სდულდა და გადმოდიოდა, ოდესღაც აქაც ძალეუდა სცემდა ქართველთა მთავა და მათ დიდებულ ნაშთს—ტაძარსა და მის მხლობელ ციხე-სიმაგრეთაც—მაღლა ეჭირა ძლიერების დროშა. მაშინ აქა ცხოვრობდა ქართველთა დედოფალი თამარი, ანუ ინგილოურად ფერი-ხანუმი, რომელიც ისეთის გასაოცარის სილამაზისა იყო, რომ მრავალნი ნატრობდნენ მის ცოლობას. ღვარძლით საესე შახაბაზმაც განიძრახა მისი თხოვნა, მაგრამ კეკლუტმა, მზეთუნახავმა ფერი-ხანუმმა ძალიან შორს დაიჭირა საქმე და ცივი უარი შეუთვალა შახაბაზს. ბრანმოზრელი მტარვალი სპარსეთისა განრისხდა, ურიცხვის ჯარებით შემოესია გაღმამხარის (საინგილოს) და ლამობდა ძალით ხელში ჩაგდებას თამარისას. მაგრამ ფერი-ხანუმი

ლომსავით შეებრძოლა აღმოსავლეთის მტარვალს, ქართველები ძალასა და ღონეს არ იშურებდნენ, თავგამოდებით ებრძოდნენ შახაბაზს და არას გზით არ დასთმობდნენ, რომ მათი თვალმარგალიტი დედოფალი შახაბაზს ძალით ჩაეგდო ხელში. ქართველებმა ყველგან უკუაქციეს შახაბაზისაგან მიტანილი იერიში, მაგრამ მტარვალი მაინც არ აპირებდა საქართველოდან გაცლასა. ბრძოლით ძალაგამოლეულმა შახაბაზმა გადასწყვიტა უფლით მაინც ენახა თამარი და ერთს წაშს მისის ცქერით დამტკბარიყო. პირდაპირ ნახვა თამარისა, რასაკვირველია, შეუძლებელი იყო, ამიტომ რამე ხერხისთვის უნდა მიემარხნა. ერთი სარიბაშელი მექვაბე მუდამ წელს დაიარებოდა ფერი-ხანუმთან ქვაბების მოსაკლავად და როცა მექვაბეს ანგარიშს გაუსწორებდნენ ხოლმე, ფერი-ხანუმს ჩვეულებად ჰქონდა ამ დროს იქ დასწრებოდა. შახაბაზიც ამ მექვაბეს გაჰყვა, როგორც აზხანაგე. როცა მექვაბემ გაათავა ქვაბების კალვა და საღამოს ვახშმად საინგილოს ჩვეულებისამებრ ხორკით თავმოდგმული ფლავი მოუტანეს, ამ დროს შევიდა ამომავალი მზის დარი თამარი და შენიშნა, რომ მექვაბეები ჩვეულებისამებრ არა სქამდნენ ფლავსა. საინგილოში მიღებულთა, რომ სინით მიღებულს ფლავს ნაპირებიდან დაუწყებენ ხოლმე ჰამას და არას დროს შუაგულიდამ. მექვაბე და მისი შეგირდი კი შუაგულიდამა სქამდნენ ფლავსა, თამარმა რა დაინახა ეს, უთხრა მექვაბესა:—შენ ისე იქცევი, როგორც შახაბაზი! ისიც, იმის მკვიერი რომ ნაპირიდან დაიწყოს ომი და შემდეგ შუაგულის აღება გაუადვილდეს, პირდაპირ შუაგულს მისდგომია და ისე იბრძვისო.

მექვაბედ გადაცმულს შახაბაზს ენიშნა დედოფლის სიტყვები და განშორდა თუ არა ფერი-ხანუმის სასახლეს, მაშინვე გამოსცვალა გეგმა თავისი მოქმედებისა, რა იცოდა საბრალო ფერი ხანუმმა, თუ მის წინ გადაცმული შახაბაზი იდგა და თითონვე ასწავლიდა თავისს დამხობას. საბრალო დედოფალმა ჩქარა ნახა მწარე შედეგი თავისის სიტყვებისა, შახაბაზმა მოკლე დროში თავხარი დასცა მის ჯარებს და ასკი ბაზარის სახლობლეს დაერკვა გამარჯვებული. თამარი შემინდა, მიატოვა ბაზარი და საფე. ჩარდახის სიმაგრეში შეიკეტა. ს. ჩარდახს თავ-

ზე დასცქერის უზარმაზარი სალი-კლდე კავ-
კასიონის მთავრებისა, რომლის მიუვალს
კალთებში გამოქვაბულია მთელი ციხე-სიმაგრე.
ამ ციხეებს შეეკვდლა თამარი, მათ ანდო თა-
ვისი ბედ-ილბალი. მაგრამ აქაც არ მოუყენა
შახაბაზმა, გაიგო თუ არა თამარის ციხეში ყოფ-
ნა, აიშალა და ჩარდახს შემოერთა. ქართვე-
ლებიც უკან დაედევნენ, ციხეს მეორე მხრი-
დან მიადგნენ და დაუწყეს ბრძოლა სპარსე-
ლებს. ქართველები გულგამებებით იცავდენ
თავის ტურფა-მარგალიტს დედოფალს, გადა-
წყვეტილი ჰქონდათ, რომ ვიდრე ერთი მეო-
მარი მაინც კიდევ დარჩებოდათ, თოფ-იარაღი
ხელიდან არ გაეგდოთ. მაგრამ უმანკო ქალის
გულმა ვეღარ შეუძლო ამოდენა ხალხის ტანჯ-
ვისა, საუკეთესო შვილინ სქართველოსი მსხვერ-
პლად ეწირებოდენ დედოფალს და იღუპე-
ბოდენ ურიცხვს მტერთან უზომო ბრძოლაში.
ვეღარ გაუძლო დედოფალის მწიღმა, უმწიკ-
ლო გულმა და გადასწყვიტა ბოლო მოეღო
ბრძოლისათვის.

მშვენიერი კაშკაშა მთვარიანი ღამე იყო,
ციხის სარკმლიდან ორთავ ჯარის ბანაკი ისე
სჩანდა, როგორც ხელის გული. მთლად გა-
ფითრებული, მტყიცე გადაწყვეტილებით მარ-
ჯვედ ავიდა ციხის ფრიალოზე დედოფალი
და მდგრად გადმოჰყვირა: — გულქვა, მტარვა-
ლო აღმოსავლეთისაჲ! იცადე მტყიცეა და შეურ-
ყველბი ქართველთა დედოფლის გადაწყვეტი-
ლება და რაც გინდა ეცადო, ცოცხალს მას
ხელში ვერ ჩაიგდებ“. ამ სიტყვებთან ერთად
ფრიალოდან ძირს გადმოეშვა დედოფალი.

ლუქმა-ლუქმად ქცეული დედოფალი ქარ-
თველთა ჯარის წინ დაეცა. ჯარი შედრკა,
შეძრწუნდა, მაგრამ ჩქარა გონს მოვიდა და
ისეთის თავგანწირულებით ეცა მტრის ბანაკს,
რომ სპარსთა ჯარი ერთის თვალის დახამხამე-
ბაზე შეიღწეა და უკუ იქცა. ლტოლვილ
სპარსელებს ქართველები უკან გამოეკიდნენ,
ხოცეს, ჟლიტეს და კინადამ თვით შახაბაზიც
ტყვედ ჩაიგდეს.

ბ. ივლილი

გაზაფხული

აგერა მზემან ამოაშუქა
და გრძნეულ ზამთარს სტყორცნა ისარი;
ცივსა მყინვარსა ჩაჰკრა, ჩაადნო,
ტურფა გაზაფხულს გაულო კარი.
აბიბინა მინდვრად მდელიო,
ამუსიკა ველად ბუღბული,
თვის მხურვალებით დაადნო ზევანი
და მოგვილოცა ჩვენ გაზაფხული.
მერცხალმა ტკბილად იწყო ქიკიკი.
შეინავარდა ტოროლამ ცაში.
ცელქმა ნიავმა დაიწყო ფრენა,
მწვანე ფოთლებმა დაუკრეს ტაში.
ციურმა ცვარმა ჰირი დაბანა
ტურფად მოქარგულ არე-მარესა,
ქნარმა მკენესარემ ხოტბა შეასხა
ცის კამარაზე მზეს და მთვარესა...
მზის მხურვალებამ მორთო, მოკაზმა,
მიმქრალ-მიმქენარი ტყე-მინდორ-ველი,
მიწისა მუშამ გასქიმა მკლავი,
სამკალ-სათიბათ გალესა ცელი.
მწყემსმა ცხვრის ფარა გაშალა ველად
გრძნობიერ ჰანგზე მორთო მან მღერა,
მგოსანმა ჩონგურს შეახო ხელი,
და სააშურად ის ააქვღერა.
ღვთიურის ნიკით დააგვირგვინა
სამშობლო მხარე მრავლად ტანჯული,
ბოროტებისგან გვემულ-ცემულსა,
კვლავ სასიცოცხლო ჩაუღდა სული.
მის ჩანგის ჟღერამ შეკრიფა გმირნი,
ერთმა მეორეს მისცა სალამი —
თავისუფლების მოსიყვარულეთ
ააფრიალეს დრო შაალამი.

ბ. შინაფაქული

მსახიობი გ. გ. გვლდენაძე

(25 წ. სასცენო მოღვაწეობის იუბილე გამო)

წელს 2 მაისს საზოგადოება შეესწრობა ერთს იშვიათ იუბილეთაგანს.

მართალია, იუბილეთა გადახდა მოღვაწეობისა, მაგრამ გ. გვლდენაძის იუბილე განსაკუთრებული ხასიათისა.

მაშინ, როდესაც ეროვნული უფლი, მეზობლისაგან მეზობლის დაუნდობრობა ძირს უთხრიდა ჩვენს საზოგადოებრივ ცხოვრებას, მაშინ, როდესაც ჩვენს „არსებობას“ სიბნელე ჰფლობდა, გ. გვლდენაძე არ მიხედა ეროვნულ განსხვავებას და ამ 25 წლის წინად თავგამოდებით გამოხატა ნაბიჯი ჯერ სომხურს—ხოლო ოთხი-ხუთი წლის შემდეგ ქართულს სცენაზე და დღემდე არ ჩამოშორებია ხელოვნების წმინდა ტაძრის კვრას.

გვლდენაძე ბევრი დაბრკოლება გადალახა—ერთხანად გამეფებული შოკინისტური მიღრეკილება, ენის უცოდინარობა, ნივთიერი გაჭირვება და მიზანსაც მიახწია. რომელ პიე-

სასა და რა როლშიაც უნდა გენახათ და ნახათ, გვლდენაძე ყველაფერში **ნამდვილი არტისტი** იყო და არის ამ სიტყვის ფართო მნიშვნელობით... გ—მა ყოველთვის იცოდა და იცის—რაკი რომელიმე როლი იქონია, უნდა გააპიროვნოს კიდევ სცენაზე და სადასო შრომა-მეცადინეობას არა ზოგვდა გ—ი...

იგი ერთი საუკეთესო გაპიროვნებელია შრომისა...

გარდა ამისა გ—ი, როგორც მასწავლებელი, დიდხანია განათლების საქმეს ემსახურება დაუღალავად.

მასწავლებლობისა და არტისტობის გარდა, გ—მა მესამე ასპარეზიც აირჩია ხალხში სინათლის გასავრცელებლად. ეს დარგია მწიგნობრობა: ამ მხრივაც გ—ი ყოველთვის საზოგადო, საკაცობრიო, უმაღლეს იდეათა გაავრცელებლად გამოდიოდა...

სკოლა, თეატრი, მწერლობა! აი, სამი მთავარი ღერძი ხალხთა ცხოვრების წიაწვევისა...

ფრიად ძნელია მუშაობა ჩვენში ამ სამ დარგში: მასწავლებლის, მსახიობის, მწერლის გზა ნარეკლებითაა მოსილი, ყველანი ვერ ახერხებენ ამ ასპარეზზე მუშაობას ცალ-ცალკე, მით უმეტეს სამივეზე ერთად, ეს მხოლოდ რჩეულთა ხვედრია და ერთი რჩეულთაგანიც გ. გვლდენაძეა.

ღიაღ, 2 მაისს 1910 წ. დანიშნული იმ კაცის იუბილე, რომელიც **25 წელიწადი** დაუღალავად ემსახურებოდა კულტურულ საქმეს—ხალხში სინათლის გავრცელებას სკოლით, ხალხთა ძმობა-ერთობის კავშირის განმტკიცებას—თეატრით, საზოგადოებაში უმაღლეს იდეათა გავრცელებას—მწიგნობრობით...

რასაკვირველია, ყოველი შეგნებული ადამიანი თანაგრძნობით შეეგებება ამ დღეს, **სიტყვით** მადლობას **საქმიო**ც გამოხატავს და ნივთიერადაც დაათუასებს ამ ღირსეულ კაცის უანგარა მამებს. ი—ი

წერილი მეგობართან

პეტერბურგიდან

მეგობარო! დიდხანაა შენთან საუბარი იწავდა, მაგრამ ვარკეთილს ხელს მიშლიდა. ვერ შესულე თუკა პეტერბურგში ვარ ჩემი საყუარა საქმეების გამო და დრო ვერ ვაძლავე წერილი მომიქვანს.

პეტერბურგში ჩემი ყურადღება განსაკუთრებით თეატრებს მიიზიდავს.

სატრატო ქადაქის თეატრები საუცხლოდ არის მოწყობილი. აქაურ საზოგადოებას თეატრა

მოთხოვნილებად კარდაქცევია. რამდენიმე თაყტრი დავათვალთურე, ზოგან უსსიადლად მოითმოდენ ბი-
 ლეთის. „დაქცისნდრიის“ თაყტრში დიდის კაჭირეუ-
 ბით ვიეიდო სოლმე ბილეთის, ისიც ბილეთისთ თუ
 ვაშოვადი. უფრო სშირად იდგმევა ერთი და იგევე
 ზიეს; მეტ-ნაწილად ერთი და იგევე სსოგადობა
 ესწრობა. თაყტრი ეოველ დამე ხსლხითაა სსესე.
 სსოგადობა იფერადეუთია გემოხურნად; დიდრ-
 ჟულად მოართული, ბრადანტეში მოკასიული ქს-
 ლეთი თუაღს სსიამოხენბდენ, მკრამ ჩემი შწარე
 ფიქრები ჩვენს უბელე თაყტრს მკონებდა. ამ თე-
 ატრების ასეთ კეთილდღეობას და მიმდინარეო-
 ბას მრავალი მიზეზი აქვს. უზირველესად ნივთიე-
 რი (მეტრეალურა) გარემობა, მეორე — განათლება,
 მესამე — ზიესთა დადგმის წესიერება — მრავალი რე-
 ჰეტრიტობით მომხადება, ასე რომ სხლ ზიესს,
 სულ ცოტა, თითო თვე უნდა მოახდომინ. უკანს-
 კნელი რეჰეტრიტობი გრამს და ტრანსცემიქსი უნ-
 და ციარის სოლმე. ეველ რეჰეტრიტობი სომ დე-
 კონტრიტობით და მოწოდებლობით (თმტანტრეობით)
 იმართება; მეოთხე — მსსიობის დიდად დავადლო-
 ვებუთის სსოგადობის და გამგეობისკან წელიე-
 რი დიდი ზამკირებობით, შემძებუქენი, სსო-
 გადობის ნებურნი ხსლხით და ენერგიით გა-
 სკრძობენ მუშობას. ერთხელ ჰარტერში ვიეივი,
 სუინს და დავადოვი თამშობდენ, ანტრანქტში ქალე-
 ბი ერთმხეის ეუბებდენ: რად გვეშველებს ეს
 სამი არტისტო — ვარლამოვი, დავადოვი და სეი-
 ნა რომ მოგვაკვლავს! ისიც უნდა მოვისსენიო,
 რომ თუ სხლები იმთხე ნაჭეებობი არ არიან, ხს-
 კლები არ არიან, მკრამ ძველი მსახობის სსო-
 გადობას ბირველადვე სიეფარულით მიუღია, და სს-
 ლან ეოველ დლე სსიამოხენობით უუერებს. ამ სსმ
 ძველ ნაჭეურ არტისტს კარდ ბურეი მსახობი ვს-
 სე ისეთი სრული და არა სსიამოხენობი ხმისა, რომ
 გამიკვარდა, ჩემს ეუნებაში ვთქვა: ეს რომ ჩვენში
 იევეს, მსსიევე კარებს უჩვენებენ შეთქი... მკრამ
 დამსხურებულ არტისტთა ნაჭეებმს თამშმს იმთი
 სისექენე დარდლია. სსოგადობა აცოცხლებს,
 ჰუნრავს ხსში შესულს მსახობის, მსახობიც ჩვე-
 ლებობის ხსლხით განკრძობის შრამს თავის სს-
 ევარელს სცნაზე..

ერთხელ მეტად მოწყენილი, ცუღის ამინდით,
 სარმლადმი ვიეურებობი ქქისში. თოვლი და შავდ
 მოქრუშული ცა უამისდვად დავადღის გულს უე-
 რი მიდუსწირებდა. ამ დროს ზარი დარეკა, გა-

ვალე კარი და ფოსტალიონის კასეთი „დროებს“
 მომწიდა. მე ეოველ მექქესე დღეს მომიღიდა გა-
 სეთი და სსიამოხენობით ვადვენბდი თუად-ეურს ჩვე-
 ნის სცენის სკაითს, ხს სსიამოხენის ამოვიკითხვ-
 დი სოლმე, ხს უსსიამოხენს. ერთი სსეურადლებო
 წერილთაგანი იყო ბ. ვ. შლიაკაშვილის წერილი.

ვ. შლიაკაშვილი გულ-მეტყენებულად მოსთქ-
 ვამს ჩვენის თაყტრის მდგომარეობას: ჩვენ ეველნი
 ატრანტობით უნდა ველდელით იმის მოსევაადმი ჩა-
 მოსვლას, მით უმეტეს, რომ მას კანუზრანსვს შექ-
 მნის ახლი სეოდა, სხლი არტისტები; ამავე დროს
 მოითხოვს ძველი არტისტები განდვენხს, ძველმა
 ხილუღის წყელი დალიოს და სხლმს ვარსკვ-
 ლაებმს უნდა განხითოს სსქართელოშიო. ეოვე-
 ლივე ეს კარგია, მკრამ ძდღის თავი რომ მარტე აქ
 არა მარხია, ამ გარემობებს თითქოს არ ჩაჰვიგორებია
 ბ. ვ. შლიაკაშვილი.

თუ ბ. ვ. შლიაკაშვილმა სსმსტერო თაყტრს
 მტრეოდენხადე მიჰბაძა, მსმის ქართული თაყტრის
 მოთავემ უნდა ბღობს ფულები დავეუღოს. მოსკო-
 ვის სსმსტერო თაყტრი ვსსე რამდენიმეჯერ.
 იქ ისეთი მოთავე ჰქვავთ, რომ არამე თუ თაყტრის
 შემოსვლას სსმარებს ზიესების დადგმას, არამე თავის
 შეძლებასც არ იზოგავს, ისე სდგავს ზიესებს სოლ-
 მე. სსმსტერო თაყტრს რუსეთის სსვს თაყტრ-
 ბიც ვერ ედრებთან. ამაზე ბასიც მეტია. აკერ ერ-
 თი თვაჰ ჰეტრებურგის კაპოთეში გამოახსდეს,
 ნაადგომევე სსმსტერო თაყტრის დასა მო-
 დისო. ხსლი თავ-ზირის მტრეობით ეწერება ამ
 წარმოდგენათა ბილეთებსე. ერთი გვირს კასსისის
 დამეებს ათევენ, „დევურნობენ“ სსდამოს ქქესი სსა-
 თილამ დიღის შვიდ სსათამის, მერე ბილეთის
 ეიდვსუღან ეს ამბავია. ასეთი კანსკუთრებობი
 დარსება აქვს მოსკოვის სსმსტერო თაყტრს, ასე
 იზიდვს ხსლხს. ტუეილად ვი არ არის რამდენიმე
 მილიონი ჩყრილი ამ თაყტრში.

ბ. ვ. შლიაკაშვილი ამბობს: არტისტს რომ
 სსვერ ეთამშოს, თუ სსვს არტისტისთავის სსჭი-
 როა ორასი რეჰეტრიცია, ესეც უნდა მიუმტროს და
 ხმს ამოუღებლავ დამორჩილდესო. ბ. შლიაკაშვილი
 დიდი ხსნი არ არის, რაც ქართულ სცენასეა. ნი-
 ჭეებმს მსახობამს სსოგადობის ეურადლებს მი-
 სიდა, მკრამ ცოტა გულ-მავიწეობა სსეეეა. სუ-
 თუ ბ. შლიაკაშვილმა მრავალჯერ არ უუერა ქართ-
 ველ არტისტებს, რომ რეჰეტრიტობის დრო უფრო
 სსვს უცხო დასს ეეუთინდა, ვიდრე ქართულს დასს,

რისთვისაც ქართული მსახიობნი ხან ფოთში, ხან რომელიმე სპარ-ფაროში მიჰყავდა რეჟისორს. სკეუთარი ბინა არ იყო რეპერტიციისთვის, როცა წყალბაზი გამოიგონებოდა—სტენსზე გაიარეთ რეპერტიციანო, მაშინვე უმეტესად ხელისნები ასტენსდენ სმურობას, მოქვეყნობდნ მსახიბს სერსვას, იატაკების კაჟებს, რომელიც ძლიერ აზრთვლებდა რეპერტიციანს. სუთუ ამ ხან რეჟისობას კარგი შედეგი მოქვეყნობდა?

აგერ ოცდა მესუთე წელიწადი, რაც თეატრში ვმსახურებ. ამ ხნის განმავლობაში არ მახსოვს ჩვენი მოთავეის და რეჟისორის ჩვენთვის ერთხელ მაინც ესწავლებიანის რამე. ათის წლის წინდ იუენენ ისეთი რეჟისორები, რომლებიც მსოფლდ თხის სათიზე მოსვლიდ და სვარძელში კენისოთ უხუმრად ჯდომით ასრულებდნ რეჟისორთას; გან ჩვენ—მსახიბებს მარტო გრიმის წაცხება და სტენსზე მოუმზადებელი გამოკვირბობება და უმნიშვნელთ ტაში გვეუფთა?! ბუერჯულ გვიანტრია, სეტეს ეს და ეს ზიეს კარგად წავიდეს, კარგად მოვემსახდით, პიესა კარგად შევიგნეთ, ერთი კვარა მაინცა ვმართთ რეპერტიციები რაც უნდა დაჯგუშართათის, მკრამ სსტენს სსტენსდვე დაწბობილს.

ქართული თეატრი თავის დღეში არ მოსწრება რომელიმე ზიესის ორმოც რეპერტიციანს და სეზონში ერთი და იგვე ზიესის ათჯერ თამაშობას. ჩვენ სმორდა გვექონია სურვლი, ზიესიში წავიკვიკიბის, გვეტანდდა, რა ტანსამოსი გვემთად და სხვა, მკრამ ამს თითონ მოთავე ისე გაურბოდა, როგორც უცხო ზირი. ჩვენც ძალუხებურად ხს ჩვენს ბედს ვემორჩილებოდით, ხან-კი სმორდა ვეტოლით ხოლმე რეჟისორს: ამ ზიესს სუ დადგამთ, შემოსავლი არ გვექნება, ზიესს ათი რეპერტიციანი მოხნდომით, კარგად მოვემსახდით. რეჟისორი უემესხედ გეპანსუხებდა: თუ ბეკითი სხელი ხართ, სხში რეპერტიციანი უნდა ითამაშოთ. ზიესც ის წავა, რომელსაც „რეპერტუარნი კამისია“ ათრესო: ჩვენს სტენსზე გამოვდა სიხარმნე რეჟისორისს, მს დერთო მსახიობთა გულგრილობა, ნოთაიერდაც სული ეძლეობდა ჩვენს წარმოდგენებს. რამდენიც ახალი გამოგობა ავრჩიეთ, ახლი სიხარმნე არ გემორბებოდა. ამ ზირბობეში ათი და ოცი წელიწადი ვემთბოდით და, რსაკვირეულია, ამს კაი შედეგი არ მოქვეყნობდა. ჩვენში არან კარგი მსახიობნი, რომელიც მტორე ჯამგირის დებულობენ

თეატრბამ. ესენი ისელებულნი არან კერძო და წესებულბებშიც იმსახურბან, ამის გამო ბუერჯურ რეპერტიციანზე აგვიანდებთ, მობიან ფეტი-ფეტიო, რეჟისორი ავარბებებს; არც ერთი არტისტი; თუ კი მტორეოდნდა სხელი მოუხეკბია, მაშინ ჯარბმსზე არ ფიქრობს: არტისტი თავის მოვალეობის ასრულებას ცდილობს და ჯარბმა კი არ ჰმისებს. თუ არტისტს სელფინება არ უყვარს, უნდა წავიდეს სტენსდაშო, უთქავით ბ. შალიაგშიელისთვის. მკრამ ჩვენში ძველი არტისტი რომელია, სულითა და გულით არ უყვარდეს სტენს.

ძველ არტისტს რამდენი გავირგება, სიდატავე, გთახსირება აუტანს სტენსს სიუფარულით, ეს ვგანებ თვით ბ. შალიაგშიელმაც უნდა იცოდეს.

ბუერჯულ მიუმართავს გამოკვირბობის დამსხურებულს არტისტს: სსწავლებლიდამ ზეილი გამოამბდეს, სსწავლო ფულის შეუტანლობის გამო და თუ შარშანდელს ათ თემისს არ მომცემთ, წლევანდელი წარსული თვეების რაც მერგება—შეიდი თუშანი—ის მამეითი, რამ ბაშუმბ სვლბს ისევე განვტობს სწავლით. გამოკვირბობს იქნებ ძლიანაც ჭსურვებია, რამ არამც თუ წლევანდელი, არამედ შარშანდელი მიეცა, მკრამ გამოგობის წვერი მწარედ ჩაიბიებდა და დადბებულს არტისტს უბასუხებდა: ახლა არა გვაქვს, თუ შემოსავლი იქმნა—ეველას ნაწილ-ნაწილს დავურიგებთ.

რამდენჯერ მიუმართავს მსახიობქალს ხახიხანდარისთვის: ზიესში სხში კანს მკობრბება, თუ შეიძლება დარჩენილი ჯამგირი—სუთი თემანი— მომცემთ ორი კანს მაინც შევიკვირვოთ, მკრამ გამოტენარბებელი „სახიხანდარ“ უბასუხებდა: ითხავით სდამე კაბები, ჭერ ფულები არა გვაქვს და გართობობდა, მაინც დეიბებდა: სვლ კანტორბში მობრმანდით, დღის თორმეტს სსათიზე, იქნებ ცოტა მაინც მოგტეით. მსახიობქალი მიეროდდეს თორმეტის სსეკვარზე მობიდა კანტორბში, ელიბობდა დამის თერთმეტ სსათამდის. ბდღის მშორ-მწურევალი, დობინით მოქანცული სხლში გბრუნდებოდა, მაინც გულს არ იტენდა და ზიესში გამოდობდა სსათამდ; რამდენჯერ იყო მკალითა, რამ გამოკვირბობს ავლბარის თეატრში გგვხვინდა, ჩვენის მტორე ჯამგირბობით ავლბარბობაც მიუდობდით და ვთამაშობდით: არც სიმორე გგვხვარბობდა, არც უფულობა გვარბობებდა, მხოლოდ სსქმის სიუვარული გვაბილებდა, გვემსახურბა მტორე ჯამგირბებზე—სმ-თხს თემისზე. 20—30 წ. მობდავქ

მსახობა ვამაგარი, ისიც სეზონის დრას, ათ-თომეტს თუმას არ აღემატება.

ვ. შალვაშვილს ალბად ის სურვილიც ექსებს, მასკოვის სიმსჯეტრო თეატრს მიამბოს. შერე თინასნა? „გაბატალი“? „სეფისადა“? მე აქ ზეტერბურგში ჩემი ოჯახური გარემოების გამო მოვედი, რომ ჩემი ოჯახის უკიდურესი მდგომარეობა ამკიდებინა. აქ 1910 წ. 15 ანჟრიდამ 25 მარტამდის დავრჩა. ჩემი საქმე აუარებელ სარჯს ითხოვდა. თუღა დამჟირდა, დრ. ს.ს. გამკეობას, ძველს და ახალს, შამართო: ჩემი დარჩენილი 172 მან. შამაშველეთ შეთქა. შავრამ გამკეობამ არც-კი შამასუხა. დაახ, აო რა გარემოებაშია ქართული სტრინის შუშავი... თორემ ვ. შალვაშვილის მასწარებებანი ცოტათი შამინც რომ განსორცეულდეს, ეს ვაისთავის არ იქნება სსისხარულა.

რაცღა შეეხება ბ. ვ. შალვაშვილის სურვილს, რომ **ძველები** სრულიად გაიდევნონ სტენიდან, ზენისა დაენიშნობიო და სს. უადვილდა და ინტრიგანული. რავორც ზევეთა ვსთქვითა, ახალს ძალას ეოველთვის სიამოვნებით მოვეკებებოთ, შავრამ არა შგანია, რომ ძველთა განდევნამ სტენიდან საქმეს არგოს. ამგვარმა ინტრიგანობამ ბევრჯელ შეაფერხა ჩემნის სტენის კეთილდღეობა და თუ ბ. ვ. შალვაშვილმა ახლაც ინტრიგანობით დაიწყო—სა სურველ შედგეს ვერ შამსწეეს; არც ძველების ღანძღვა და დაწიხვლა შემატებს რასმეს ახალს ძალას.

აი, შეგებარო, ჩემი ბუღლის ნაღები და რომ შენტავის არ გამეზარებინა—არ შეიძლებოდა.

ასე, ჩემო შეგებარო, რღა ბევრი გავგრძელო შენტანს საუბარი, ზოგა შემიდგესთავის დარჩეს.

მანტაე, ცოტა გრცელა წერილი შომივიდა. ახალი დასის შიდოდანმს ცოტა შორს ოცნებაში წამოვეანს და ისიც კი დამაიწედა, რომ სადგურზე უხნა წავსულიაოუც და ხვალისთავის ბიღეთი შეკიდნს მასეოვამა წასსვლელად.

ვლისაშენ რუბიქიშვილი

პეტერბურგი.

1910 წ. 21 მარტი

ქართველი დედა

პოი, დედანო, მარად ნეტარო, კუროხევა ტყენდა ტყილ-სასხოვარნო! რა იქნებოდა, რომ ჩემთა დედათ სულიცა თქვენი გამოყოლოდათ!

ნ. შატალაშვილი

ეპ, დიდებულა შწორალო, მუხთალ ბედს რომ სსოწარკვეთილების შხარეს არ გაეტყურო-

ცნე, ნახავდი, რომ ქართველ დედას ფერი არ უცვლია... ნახავდი, რომ ქართველა დედა ისევ დედაა, ადამიანი და მიჯნური.

არა, გჯერა!.. მაგრამ შენ ხომ პესიმისტი ხარ, მე-კი ოპტიმისტი! მე დარწმუნებული ვარ: ქართველი დედა ისევ ქართველია, და არა აესტრალიელი.

ქართველი დედა.. შპ! მისი ნახა ნანი-ნა კვლავ სმენას უტკობხს ნორჩ ყმაწვილს... ქართველი ქალი - **ადამიანი** კვლავ დგას თავის დანიწუნლების მწვერვალზე... ქართველი ქალი—**მიჯნური** კვლავ გვიფაქიხებს გრძობა-გონებას, ვნებას. მისი ტბილი, ციური ტიტინი კვლავ გმირად, შეუდრეველ და თავდადებულ გმირად გვატყვეს...

შო, ქართველმა დედამ ქართული ენა არ იცის!.. მაგრამ განა ეს ნაკლია?.. იგი დიოქორავებს „გამოცდილ ზედაოგს“... ეს „პედაგოგები“ შესაწავლიან ყმაწვილს ენას, რომელიც დედის ტუქუსთან, მის ცრემლებთანა და ღიმილთან ერთად იწვეთება ბალღის გულში...

შო, ქართველი ქალი-ადამიანი სრულიად-ც არ ფიქრობს თავის ადამიანურ მოვალეობაზე, სრულიად-ც არ ფიქრობს მოყვანს ხელი გაუწოდოს, შემატოს ძალნი უკუღმართობასთან საბრძოლველად... მაგრამ, აბა ყური უგდეთ მის კვნესა-გოდებას...

„ბედმა გავტყუარცნა გარყვნილთა შორის, ბიწიერება გარს მერთყა მარად“...

შო, ქართველი ქალი—მიჯნური სულ სხვა საზომით ზომავს სიყვარულს... მაგრამ განა ჩინი, თბილი ადვილი, ქანქართა უამრავობა, ბრწყინვალე ჩამომავლობა ნაკლებად ფასობს, ვინემ ქკუა, სინიღისი, ზნეობრივი სიფაქიხე და შრომის მოყვარეობა!..

ნუ გავიკვირდება, თუ ქართველი ქალი-მიჯნური გვეტყვის:

—მე თქვენ **საკმარისად** არ მიყვარხართ!..

ნურც შენ გავიკვირდება, ქალი-მიჯნურო, თუ გეტყვი:

—მითხარ, ქართველო დედაო, მითხარ, რათეაღის თვით მშვენიერო მადონავ, მაინც რამდენისა გიყვარვარ?..

იქნებ ჩემთვის ეგეც საკმაო იყოს!..

Par-Don

ნუ თუ!

ვითომც ქართ. დრამატ. საზოგადოების ყველა წევრთ კისერი მოუფხანიათ, ქართული სცენის მსახურთა უკიდურეს გაპირებვას ჩაჰკვირვებთან, სამშობლო ხელოვნების დაქვეითების მიზეზი გაუთვალისწინებათ და დაუდგენიათ: შეიტანონ საწვერო ფულის ერთი მესუთედი და წელიწადში ერთხელ მიინც დაესწრონ ხოლმე ქართულ წარმოდგენას... ფასით.

* *

ვითომც უსაქმურობით ვალოდრანგებულნი და უიდვალოდ გზადანებული ქართველი ინტელიგენციის ერთი ნაწილი უკვე შეუღდა იდეალების ძებნას... ღვინის ქიქაში.

* *

ვითომც საიქიოს გამგზავრებულ-დასამა-

რებულ მკედრებს მიტინგი მოუხდენიათ და შემდეგი „რეზოლიუცია გამოუტანიათ“: ვინაიდან საიქიოს (ესე იგი სააქაოს) დაუსამარებელი, ცოცხლად მოსიარულე მკედრები ტყუილად ჩრდილავენ არე-მარესა და მიწას გვიძძიმებენ, ამიტომ ჩვენი სამარე მათთვის დაგვითმია... საუკუნო განსასვენებლადო.

* *

ვითომც ქართველ ინტელიგენციისა და ფეოდალთა ერთ ძლიერ ნაწილს განცხადება შეუტანია, სადაც ჯერ არს: ხანდისხან თუ საკეთილოს ვიტყვით ხოლმე რასმეს ქართული თეატრის, არტისტთა, ანუ ქართველ გლეხთა ბედობლის შესახებ, — მხოლოდ სიტყვით, თორემ საქმით დიდხანია გამოვიცვალენით და ჩვენს ერთან საერთო აღარა ვეაქეს-რაო...

იოსებ აბიშათაილი

ბებრის საღერღელი

ოლ. 1 მოქ. რუსულ. ნათარგმნი დ. აწყურაღის-მიერ

Настоящая пьеса, подъ загл. „Въ тн-хоть уголку“ (ბებრის საღერღელი) заврѣшена И. д. Главноначальствующаго для представле-нiя на сценахъ край. Декабря 24 дня, 1903 г. г. Тифлисъ.

Предъдагелъ Комитета М. Гакель
Секретарь Н. Меликъ-Нубаровъ

მ რ ძ მ ე ნ ი:

მაზვას კუზმინიშნა პუჩკოვისას სასტუმროს პატრონი, ვურთნივას, ამისი ქალი.

მაზრულ სავირი, სამსახურს გარეშე რატმისტრი.

პუტრ პუტრთავირი ბუღაინ, ამის ღისწული.

მოქმედება პუჩკოვის სასტუმროში, პატარა ოთახი, მაყურებელთა პირდაპირ კარები. მარჯვნივ ფანჯარა, მარცხნივ საწოლი კრატი და შკაფი, იქაურება არეულ-დარეული. მარჯვლ სავირი ღილის ხალათით დაღის ოთახში და მღერის.

I

მარკელ სავირი

პუჩ. (გარეკანს ეკვირას) მარკელ სავირი! ღმერთისა არ გეშინიათ? მგრე სამხედრო კაცი და ერთი ბეწო ზრდილობა არ გეტყობათ. ცოტა მიინც შეგრცხვეთ; აღარავის აძინებთ, განა

აგრე შეიძლება? აგერ პირველი საათია და თქვენ კი ასე საშინლად ღრიალებთ.

მარ. მავრა კუზმინიშნა, საყვარელო ჩემო, შემებრალეთ, ვაივეთ და შეიტყვეთ; რომ ძილი არ შემიძლია.

პუჩ. მარკელ სავირი, მე თქვენ გირჩევთ დაჩუმდეთ, თორემ ახლა ვეროჩკა მოაყოლებს ჭორტებინოს დაკვრას და თქვენთვისვე იქნება ცულა.

მარ. ოხ, ნუ, ნუ, თუ ღმერთი გწამთ, მაგას ნუ იხამთ, ისევე მე გაეჩუმდები, მხოლოდ ეს კი იცოდეთ, რომ ძალიან მოწყენილი ვარ. მავრა კუზმინიშნა, შედით ჩემს მღგომარეობაში, მოხედეთ ავადმყოფს და ნუგეში ეცით რითმე. (შემოდის ნუჩკოვის)

II

იზივი და პუჩკოვისა

პუჩ. რატომ არა გძინავთ, ერთი მითხარით?

მარ. არ შემიძლია, ჩემო მშვენიერო, როგორღაც ცულათა ვარ.

პუჩ. თუ გაცივდით, გინდათ ახლავ გარციცებს დაგაკრავთ?

მარ. რის გარკიცები! აბა წიკითხეთ, ამას გარკიცები უშვებლის? (აწუდის წერადს)

პუჩ. ენახო რა არის? (კითხულობს) „ძვირფასო ბიძია, საქმეებისა გამო პეტერბურგში უნდა მოვიდე. თქვენ მ.ნ.დ ერთად ერთა ნათესავი მყავხარო და, იმედია, უარს არ მეტყვიით თქვენთან ჩამოხტე და ვიყვე ვიღაც საქმეს გავათავებ. რასაკვირველია ჩქარა, ჩქარა შეგატყობინებთ ჩემი მოსვლის დროს“.

მარ. აი ტელეგრამაც: „ამალამ ორ საათზე მანდ ვიქნები“. ახლა მიხვდით მიხვდეს ჩემი მზიარულობისას?!

პუჩ. მე-კი მივხვდი, მაგრამ თქვენ კი მგონი ვერას მიმხვდარხართ; თქვენ გესიამოვნებათ იმის მოძიანება, მაგრამ ახლა რატომ ჩემს აზრს არ იკითხავთ. ნუ თუ გგონიათ, მე ნებას მოგცემთ, ის აქ თქვენთან ჩამოხტეს?

მარ. ესე იგი როგორ თუ ნებას?

პუჩ. როგორ და ისე, რომ მე ჯერ არ გავციებულვარ. ვნა გგონივართ მე თქვენ? როგორ მაყურებთ? მე დედა ვარ ჩემი ქალისა თუ არა? მე თქვენა გკითხავთ, დედა ვარ თუ არა?

მარ. რასაკვირველია, დედა იქნებით—როცა ქალი გყავთ, რაღა კითხვა უნდა?

პუჩ. ჰო და ამისათვის ნებას არ მოგცემთ, როცა მე გასათხოვარი ქალი მყავს, თქვენ აქ ვიღაც ყმაწვილები შემომიბრეკოთ, ნეტაი ჩემ თვალებს, იცით, რომ ჩემს ვეროჩქას არც ერთი ყმაწვილი კაცისთვის ჯერ ხმა არ გაუთია? დაიხ, აგრე არ გამიხლია!

მარ. მაშ როგორ უნდა გაათხოვოთ, საყვარელი ჩემო, თუ ყმაწვილ კაცს არ მთავარებთ და არ დაანახებთ?

პუჩ. მაგისი მე ვიცი, ეგ თქვენი საქმე არ გახლავთ; ხომ არა გნებათ, ენც შემხედდეს ავილო და ზედ მივაწყვიტო! უკაცრავად, ჩვენ ცოტა მძიმეთ გვიჭირავს თავი, ვინაობთ მაგ თქვენ ყმაწვილ კაცებს.

მარ. მაგრა კუზმინიშნა, ის ხომ ჯერ...

პუჩ. ვიცი, ვიცი... ჩვენ ქალები ვართ, მაშასადამე ყველას შეუძლია შეურაცხყოფა მოგვაყენოს! (ტარილით) გრცხვენოდეთ, მარკელ სავიჩ, მე ავადმყოფი დედაკაცი ვარ და თქვენ კი, ღმერთმა იცის, რა მოგფიქრიათ.

მარ. გამოგონეთ, ჩემო საყვარელი, რის ყმაწვილი კაცი! ის ჯერ უსუსური ბავშვია,

ნორჩი. აი თქვენ თითონ გასაჯეთ, სამი წლისა ძლივს იყო, როდესაც მე იმას ვავშორდი. აბა სადაური ყმაწვილი კაცია, თუ ღმერთი გწამთ.

პუჩ. მე რამდენი წელიწადია რაც ეგ ამბავი იყო?

მარ. რამდენია და, ტყუილი რომ არა ვთქვა, სწორედ ოცი წელიწადი იქნება.

პუჩ. ფუ! გრცხვენოდეთ, მარკელ სავიჩ, მაგას ეძახით ნორჩს უსუსურს ბავშვსა?

მარ. ის ჩემთვის ყოველთვის ბავშვი იქნება, ამიტომ რომ მე იმის ბიძა ვარ.

პუჩ. თქვენთვის აგრეა, მაგრამ მე თავი დამანებეთ, ვინაობ მაგ თქვენს ბავშვებს. კარგია მაინც, რომ მითხარით და შემატყობინეთ, წავალ ახლავ და განკარგულებას მოვახდენ, რომ აქ არ შემოაღშვან, იმის ხსენება არ იყოს აქა.

მარ. გამიგონეთ, ჩემო საყვარელი, საქმე იმაშია, რომ...

პუჩ. არაფრის გაგონება არ მინდა, ას ნაბიჯზე არ მოვეშვებ, არამც თუ აქ ვამყოფო! (გაღის)

მარ. გავარდა. მოდით და მაგისთანა ადამიანს ელაპარაკეთ რაზედმე, ეგ დედაკაცი კი არა, ქაჯია. (ფაქრასს) თუმცა, რომ ვიფიქროთ, ამისთანა დღიანი საყვარელი არიან. ეტყობა თავის სიტყვის ამსრულებელია და თან გამჭრიახი დედაკაცი. ზოგს კი არა ჰვავს, ერთი ბეწო საქმეზე გულს რომ შეიწუხებენ ხოლმე, აი როგორც ცხონებული დედაჩემი: დაინახვდა თუ არა ხარდლით შემოტანილს გოქს, მაშინვე თვალვით ცრემლით ავესებოდა: საწყალი, ჯერ რა პატარა გოჭია და ამ გაუმიძღარს ხალხს კი დაუკლავსო! ზვრამ, თუ ჩართლა მეგ აფთარმა დედაკაცმა ჩემი დისწული არ შემოაღშვან, სწორე მოვახსენოთ, ეგ იმის—ასე ლიტერატურულის ენით რომ ვთქვათ—ეგ იმისი ვირობა იქნება. ეჰ, შოდი ვეროჩქას დავუძახებ და მოველაპარაკები, ვეროჩქა, ვეროჩქა, აქ მოდით პატარა ხანს. (შეშინდის ვეროჩქა)

III

იზიმი და შინოჩა

ვერ. თქვენ მძახოდით მარკელ სავიჩ? მე კი, წარმოიდგინეთ, ძილი აღარ მომდის. ისეთ მშვენიერ წიგნს ვკითხულობდი, რომ უკეთესი

არ შეიძლება. აი ყური დაუგდეთ, წაგიკითხავთ: (კითხულობს) „ნაზად მოხვია ყმაწვილმა ხელი ტანზე და მიიზიდა თავისკენ. მზე ჩაღიოდა. მთელი ბუნება თითქოს მათ თანაუგრძობდა; იგი ქალს ჩასურჩულებდა: ძვირფასა საყვარელა, მიყვარხარ გაგიყვებით. ჩაეხუტებიან ერთმანეთს და ტკბილად კოცნიან“. უპ, რა კარგია! მართლა რომ მოსაწონია, არა მარკელ საეიჩ! სიცოცხლე ამას ჰქვიან, არა?

მარ. ბიჟოს, ამას არ ეტყობა, რომ კონა არ გამოეცადოს.

ვერ. ნეტა მე ვყოფილიყავ იმ ქალის მაგივრათ და ვაჩვენებდი, როგორც უნდა კონა! უნდა თვალეზი დახუჟო (მიადეს სელს ტუჩებსზე და მკრას კოცნის) და ასე მაგრად კონა!

მარ. თქვენმა მზემ, ეს აღარა ხუმრობს. ერთი ეს მითხარით, თუ ღმერთი გწამთ, თითქოს თედათქვენი ამტკიცებდა, ჩემმა ქალმა ჯერ არა იცის რა და არცა ვინმე ყმაწვილი კაცი უნახვსო. მაშ გე კონა კედელზე ხომ არ ივარჯიშეთ? ერთი დედათქვენს გადაეცე და ნახეთ, როგორ მოგიტყუაქვთ მაგ თავს.

ვერ. გადაეცით რა! თქვენა გგონიით მე იმისი მეშინია? ან და რა არის აქ ცული? მართლა, დედაჩემი რადაცა უჯავრდებოდა მეგზოვეს და ეუნებოდა: კარები დაკეტე, თუ მე არ გიბძანო—არავის გაუღოვო; ნეტა ვიცოდე რა დამგართა? ამგვარი რამ იმას არა ჩაუდენია-რა.

მარ. აბა მეც მაგას მოგახსენებთ, ქალბატონო, რომ თქვენ მე აქ კონაზე მეზასებით და ის კი არ იცით, რომ ეს ამბები სულ თქვენ გამო ხდება, რომ ის თქვენ გიკეტავთ კარებს.

ვერ. მე?

მარ. სწორედ თქვენ.

ვერ. მე რათა, რის გულისათვის?

მარ. მათა, რომ ეშინიან ჩემს დისწულს არ შეხვდეთ.

ვერ. თქვენს დისწულს!

მარ. დიახ, ჩემს დისწულს! რა საკვირველია, რომ მე დისწული მყავს?

ვერ. არა, საკვირველი იმიათა, რომ თქვენ იმაზე ჩემთვის არა გითქვამთ რა

მარ. არ ყოფილა შემთხვევა და არც მი თქვამს, აი ახლა სიტყვამ მოიტანა და ვთქვი კიდევ.

ვერ. ხა, ხა, ხა, რა სასაცილოა! თქვენ, ჩაკვლ საეიჩ, დისწული გყავთ! ხა, ხა, ხა! მერე რას გეძახით თქვენი დისწული, ძიას, არა!

მარ. მერე მინდ სასაცილოს რასა ხედავ?

ვერ. არა, როგორია მარკელ საეიჩ, ლამაზია? შვეგვრემანი? მაღალი ტანისა და პატარა შავ უღვაშებაა, არა?

მარ. სრულებითაც არა, პირ-იქით დაბალია, დამქაქული, უუღვაშებო.

ვერ. უუ! რა უმზავისი ვინმე ყოფილა, დაბალი, დამქაქული, უუღვაშო, რას ეგვიანება. არ მინდა, არ მინდა მაგისთან!

მარ. და ასეთი ვინ იცის როდის იყო..

ვერ. (ეურში თითქოს იგვამს) არაფრის გავანება არ მინდა, არაფერი არ მესმის... დაბალი, დამქაქული და მეტადრე უუღვაშებო. არა, არა, არა.

მარ. (ხმას აუმაღლებს) ვეროჩკა, უღვაშები აქამდის მოუვიდოდა.

ვერ. (კრას თიას. მაშორებს ეურს) რაო, რაო?

მარ. მე იმას ვამბობ, რომ ის მაშინ იმ ხანში იყო და ახლა კი მგონი უღვაშები კარვად წამოზლილიც ექნება.

ვერ. (აიღებს შეურე თიასს) როგორ თუ წამოზლილი?

მარ. ისე. ოც წელიწადში მე მგონი უღვაშები კი არა...

ვერ. ეს ოცი წელიწადი რაღა?

მარ. ისაა, რომ სწორედ ოცი წელიწადია, რაც არ მინახავს და როცა იქიდან წამოვედი ჩემი დისწული სამი წლისა იყო. ჰო და აი წერილით შემატყობინა, რომ ხვალ შენთან მოვიდვარო. დედაშენმა გაიგო თუ არა ეს ამბავი, ასტეხა ერთი აღიარებით: აქ ყმაწვილ კაცებს არავის შემოვლევებ, რადგანაც გასათხოვარი ქალი მყავსო, ე. ი. შენ.

ვერ. ჰოო, აი, როგორ ყოფილი საქმე; მეც არ მეგონა, დედაჩემი ასე რაზე გაწყრა მეთქი... მე ახლავე წავალ და ყველაფერს მოვახერხებ. (ტორასი) რა არის ღმერთმანი, აგერ თქვესმეტე წლისა შეგვსრული და დედაჩემი კი ყმაწვილ კაცებთან შეხვედრას მიკრძალავს, თითქოს პატარა ვიყუე. რაკი ასეა, მე განგებ ისე მოვახერხებ დედაჩემის ჯიბრით, რომ იმან აქ იცხოვროს... მე იმას არშიყობას დავუწყებ,

დელს ჯიბრზე შევიყვარებ, მერე გავიქცევი დელს და იმაზე ჯვარს დავიწერ, აი, ასე ვიზამ! (თვალქის იქმუნდს) მანამ-კი წაყალ და ვნახავ, დედაჩემი რას ჩადის, იქნებ მოვახერხო რამე! (კარქუში) მარკელ სავირ, ჩემს მაგიერად მოკითხვა გარდაეცი თქვენს დისწულს, თუ ლამაზი და კოპწია ულვაშებიანია. (მირბის)

მარ. ნაპერწყალია, ნაპერწყალი ეს ჩემი სახლის პატრონის ქალიშვილი, გულიც კი კარგი აქვს, ლეთისა წინაშე, მხოლოდ დელს რომ ასე თითქმის ჯაქვით დაბმული ჰყავს, მგონი რომ უარესია. ახალგაზდა ქალი მეგლია, რომელსაც, როგორც გინდა აჰამო, მაინც ტყისკენ იყურება: ქალიც ასევე—ვაყვებიცენ. რითაც გინდა დააბი, სულ ერთია. ეჰ, ანჩხლი დედაცაცია ეს ჩვენი მანდილოსანი მავრა კუზმინიზნა. (ამ დროს სარკმელში შემოგადგებენ ჯერ ჩემოდანს, აბჯანს, შერე ბაღიშს— წამოსსსსმ-შაღში გასეუედს, შერე ათათან ბუღაინი შემოსტკუბს შემოსტეუღა) ეს ვინ ოხერია, რა ამბავია?

ღ. აწყურალი

(დასასრული იქნება)

სათეატრო ამბები

აღგილობრივი სცენა

➔ ია კარგაბაილის სცენაში გასულ შაბათს მრავალი საზოგადოება მიიზიდა ქართულ თეატრში. ვოდვილიმა „ბებრის საღერლეი“ მხიარულად ჩაიარა ნ. მამუნისა, ე. აბაშიძის და დ. მბალობლიშვილის მონაწილეობით. აგრეთვე კარბი შობაბექლიუბა მოახდინეს ვილცევის ბავშვებმა, ი, სარაჯიშვილმა და ბროჯიმი, მავრამ საზოგადოდ საღამო რალაც უფლფერო იყრა. „თქმულებამ შოთა რუსთაველზე“, რასაც გულის ფანქარლით მოელოდა საზოგადოება—კაი შობაბექლიუბა ვერ მოახდინა. საკვირველია ჩვენებურ წარმოდგენა-კონცერტების გამმართველთა საქმე: თითქო განგებ მოუყრიან ხოლმე თავს საზოგადოებს და... „ხელცარიელს“ კი გაისტუმრებენ. ბ. ია კარგაბაიელს ტაშისცემით შეეგება საზოგადოება.

➔ ქუთაისის ქართ. გიმნაზიის მტყაფაუთ, მასწავლებელთა თანადასწრებით თეატრი დაათვალიერეს 7 აპრილს.

➔ საზრდილთ შიქსა. ქართ. დრამ. საზ. გამგეობამ მიიღო მასკოვიდან საპრემიოდ გამოგზავნილი პიესა უცნობის ავტორისა) „სამედიკალი“.

➔ ასკალი შიქსი. „სიყვარული და თავისუფლება“, კომ. 4 მოქ. გ. სუნდუკიანცისა, თარ. იოს. იმედაშვილისა და „მალაროს უფროსი მუშა“, 1 მოქ. პიესა, თარ. ნ. ვოცირიძისა—წარმოსადგენათ ნებადართულ იქნა.

➔ ვ. ს. კარჩავის, რუსთა სცენის მოყვარის სასცენო მოღვაწეობის საიუბილეო წარმოდგენა გაიმართება 23 აპრილს.

სცენის გარემო

➔ გ. ვ. სანთალაის ლაქციან გაიმართება დღეს, 11 აპრილს, საზაზნიო თეატრში. წაიკითხავს მოგზაურობას აფრიაკი „კაშვლი“.

რუსეთის სცენა

➔ ვლადიკავკაზის შოლიციბიისცტრის ბრძანება: „12 მარტს, ქალაქის თეატრში საომერტო დღისის მსახიობი ალექსინი მღეროდა კუბლეტებს, რომელთა შინაარსი შეეწებოდა თანამედროვე სატირობროტო საკითხებს. ბოქაული იარცევი, რომელსაც მოეწინა, ვითომ ალექსინს დაერღვიოს ცენზურის მოთხოვნანი, შესულა კულისებში და დამუქრებია მახიობს: „შესწყვიტე თატლეტები, თორემ ფარდს ჩამოუშვებო“. ბოქაულ იარცევის საქციელ შეუსაბამოდ მიმანია, რადგან აფიშა ჩემის თანაშემწის-მიერ ხელმოწერილია. იარცევის თავის მუქარა სისრულეში რომ მოეყვანა, უსათუოდ მოხდებოდა სკანდალი, რომელსაც იარცევი თავის განკარგულებაში მყოფ რაზმით ვერ მოსპობდა. საზოგადოთ ვუცხადებ თეატრში მორივე პოლიციელთ, ნუ ჩაერყვიან ცენზურის საქმეში, ვინემ ამის შესახებ ბრძანება არ იყევს გამოსული“.

➔ თ. სოლთაგუზმა დღესათავ ახალი ნ მოქმედებანი დრამა: „Жестокій ошар“. სიუჟეტი თანამედროვე ცხოვრებისდანაა აღებული.

შემოწიკუბება

ავგნციოდ მსასილთ ქალის მ. ქილარჯიშვილის სასარგებლოთ შეგროვდა ნ. ჩან. და 75 კაბ., რომელიც დანიშნულებისამებრ გარდაეცა. შემოწიკრველთა სია შემდეგ დაიბეჭდება. შემოწიკრულთა მიიღება „თეატრი და ცხოვრების“ რედაქციაში, რაიცა გამოცხადებულ იქნება თავ-თავის დროზე.

შემდომის განსორება: „თ. და ც.“ № 10 დურე მეგრელის ლექსში ტუს, პირველ გვერდზე, ქვევლიდან მესამე ტრეგში დაბეჭდილია: „წამს საშინელს სხიარულსა“, უნდა იყოს: „წამს საშინელს—საზარელსა“. № 13. ლვე. მეტრეველის „სული ყველაღად ტკეულ“—ში ნ გვ. ქვევიდან მესამე სტრიქონში დაბეჭდილია: „ვერველისები მის სიკვიდის“, უნდა იყოს: „ვერველისები მის ხელში სიკვიდის“. № 14 მეთურის მეორე სვეტში, ბოლოზე დაბეჭდილია „ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის დღეს აღსტკვა“, უნდა იყოს: „ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის იუბილეს დღეს“ და სხ.

სამხრეთკავკასიაში ამხანაგობა

ნაზაროვისა და ოგუევისა

ერენის მოედანზე, ქალაქის გამგეობის დარბაზის ქვეშ.

ყოველდღე მხსდით აბრეშუმის, მატყლის,

 ტილოვ და ბამბეულის დიდ ძალი საქანელი

◆◆ უკანასკნელი მოდისა ◆◆

ამხანაგობა პაციფიკულ საზოგადოების ყურადღებას მიიქცევს საქონლის ღირსებასა და ელემენტს არ ყოფილ სიიაფზე ◆ სუიღვა შეუვაჭრებლად 25—2

ღროლება

წელიწადი
მესამე

ყოველ დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი კვირეულ დამატებით. წლიური ფასი 8 მ. და 50 კ. ნახევარი წლით 4 მ. 80 კ. ერთი თვით 80 კ., ცალკე № 5 კ., დამატებით 7 კ. ხელის მოწერა მიიღება თბილისში „ღროლების“ კანტორაში და ქ. შ. წ.-კ. გამაერ. საზ. წიგნის მაღაზიაში ი. ავალიშვილთან; ქუთაისში: ის. კვიციანიძესთან, ხონში: გ. მებუკესთან, გორში: ს. შველიძესთან, კიბთურაში: ს. ტარუაშვილთან, ფული გამოიგზავნოს ტიფლის, რედ. „Дროаბა“, И. С. Агиадзе. რედ.-გამ. ი. ს. აგლაძე

ხალხი

სალიტერატურო-საპოლიტიკო გაზეთი, გამოდის ყოველ ორშაბათს. თითო ნომერი ყველგან 5 კაპ. ადრესი: ტიფლის. „Сорапань“ რედ.-გამომცემელი შ. საფაროვი

ჩვენს გაზეთში

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი; წლიურად 7 მ., ნახევარი წლით 4 მ., საზღვარ-გარეთ 14 მ. ნახევარი წლით 7 მ., სამი თვით თბილისში 2 მ. 20 კ., თბილისის გარედ 2 მ. 50 კ. ერთი თვით 80 კ., თბილისის გარედ 90 კ. ადრესი: რუსის ქუჩა, № 3, ზემო სართული. ტიფლის ტიპ. „Промы“ Кал.

Кон. Цуладзе.

НОВАЯ РЫЧЬ

ежедневн. общ.-полит. лит. газета; на годъ 7 р., 1/2 года 4 р.—по мѣсячно 75 к. Тифлисъ, Дворцовая ул. Груз. Двор. ред. „Новая рѣчь“.

Ред.-изд. П. А. ГОТГА.

გაიხსნა სტამბა

„ბეჭდვითი საქმის“ მოხელეთა ამხანაგობისა

თავად-აზნაურობის ქარვასლაში №№ 141—142.

სადაც სრულდება ჟოველგვარი სასტამბო საქმეები სუფთად და სწრაზად.